

РЕЗОЛЮЦІЯ
II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ІСТОРИЧНІ,
ПРАВОВІ ТА ПРИРОДООХОРОННІ АСПЕКТИ ЗБЕРЕЖЕННЯ
ПАМ'ЯТНИХ БАГАТОВІКОВИХ ДЕРЕВ»

22–24 жовтня 2015 р. на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України, Державного дендрологічного парку «Олександрія» НАН України і Національного історико-культурного заповідника «Чигирин» проходила II Міжнародна науково-практична конференція «Історичні, правові та природоохоронні аспекти збереження пам'ятних багатовікових дерев». Організаторами конференції виступили Національний університет біоресурсів і природокористування України, Державний дендрологічний парк «Олександрія» НАН України та Національний історико-культурний заповідник «Чигирин». Підтримку конференції забезпечили:

- Товариство лісівників України;
- Асоціація дослідників та любителів природи «Дерева – наші друзі»;
- Федерація арбористів Польщі.

У роботі конференції брали участь представники Варшавського університету наук про життя (м. Варшава, Республіка Польща), Федерації арбористів Польщі, Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України (м. Київ), Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Білоцерківського національного аграрного університету, Державної екологічної академії післядипломної освіти (м. Київ), Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького (м. Харків), Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького (м. Черкаси), Сирецького дендрологічного парку загальнодержавного значення (м. Київ), Черкаського обласного управління лісового і мисливського господарства «Черкасиліс», фірми «Park Lesny» (Республіка Польща) та представники інших організацій.

Тематика конференції була присвячена таким питанням:

1. Сучасні світові тенденції та технології збереження багатовікових дерев.
2. Пам'ятки природи як об'єкти історико-культурної спадщини та їхня роль у розвитку туристської галузі.
3. Правові аспекти охорони та збереження об'єктів природно-заповідного фонду.
4. Охорона, збереження і лікування ботанічної пам'ятки природи «Дуб Максима Залізняка» в історико-культурному та еколого-освітньому аспекті.

Міжнародна науково-практична конференція відзначила, що багатовікові дерева є видатним історико-культурним і природоохоронним надбанням України, мають важливу історичну, екологічну, естетичну та меморіальну цінність і потребують заходів з їх охорони, збереження та оздоровлення відповідно до сучасних технологій.

Однією із найвідоміших пам'яток природи та історії в Україні, безперечно, є «Дуб Максима Залізняка». Він входить до десятки найстаріших і найбільших дерев Європи, у конкурсі «Національне дерево України» відзначений у номінації «Меморіальне дерево України». Зростає це багатвікове історичне дерево в урочищі «Холодний яр» поблизу хутора Буда Чигиринського району Черкаської області.

II Міжнародна науково-практична конференція «Історичні, правові та природоохоронні аспекти збереження пам'ятних багатвікових дерев» зазначає та рекомендує:

1. Стан «Дуба Максима Залізняка» є задовільним, що можна пояснити проведеними у попередні роки стабілізаційними заходами. Окружність дерева станом на 24 жовтня 2015 р. склала 8,99 м, висота – близько 30,0 м, шатроподібна крона сягає з півночі на південь 35 м, а із заходу на схід – 28 м.

2. Обстеження багатвікового історичного дерева «Дуб Максима Залізняка», яке провели 24 жовтня 2015 р. українські й польські арбористи за допомогою візуальних методів та використання сучасних приладів, зокрема томографа дзеркального PICUS3, показало, що необхідно у стислі терміни зробити науковий висновок щодо стану дерева і запропонувати сучасні заходи з його лікування та збереження.

3. Вважаємо за необхідне продовжити проведення організаційно-господарських та агротехнічних заходів щодо охорони, збереження та лікування найвідоміших багатвікових історичних дерев України, зокрема «Дуба Максима Залізняка», а саме:

- провести комплексне обстеження ґрунту біля вікових історичних дерев і на його основі розробити агротехнічні заходи щодо їх подальшого утримання;

- продовжити дослідження з відтворення генетичного потенціалу «Дуба Максима Залізняка» та інших найвідоміших багатвікових історичних дерев на території України з використанням сучасних біотехнологій встановлення їхнього генетичного коду та занесення отриманих результатів до Національного реєстру бази даних вікових дерев;

- збільшити кількість рядів посадок граба звичайного у живоплоті, який оточує вікове історичне дерево «Дуб Максима Залізняка», з метою формування природного бар'єру в межах крони дерева та запобігання ущільнення ґрунту навколо дуба;

- залучити до участі в подальших комплексних дослідженнях стану вікових історичних дерев широке коло вітчизняних і закордонних фахівців, новітні методи та технології, з метою розробки сучасних методів охорони, збереження та утримання дерев-патріархів і обміну досвідом з цих питань.

4. Необхідно продовжити проведення робіт з інвентаризації багатвікових історичних дерев на території України, укладання реєстрів та розробку комплексних заходів щодо їх охорони, збереження та оздоровлення.

5. Створити загальноукраїнський сайт «*Багатовікові дерева України*» для формування бази даних із досвіду охорони, збереження та лікування вікових дерев.

6. Сприяти проведенню робіт із відтворення історичного природного ландшафту на територіях історичних об'єктів України, місцях зростання багатовікових історичних дерев, а також на території резиденції Богдана Хмельницького у м. Чигирині Черкаської області.

7. Для проведення моніторингу за багатовіковими історичними деревами на території України доцільно придбати та застосовувати сучасні прилади та обладнання, а також розширити міжнародне співробітництво та підготовку фахівців-арбористів у спеціалізованих навчальних закладах України.

8. Звернутися до Міністерства екології та природних ресурсів і Міністерства освіти та науки, а також Національної академії наук України з пропозицією придбання сучасних спеціалізованих приладів (резистографів, томографів тощо) та порушити питання щодо створення міжвідомчої спеціалізованої лабораторії з вивчення унікальних багатовікових дерев – пам'яток історії та природи, розробки сучасних методів їх охорони, лікування та збереження для майбутніх поколінь.

9. Популяризувати методи дослідження, утримання та охорони вікових історичних дерев у пресі, наукових виданнях, на практичних та лекційних заняттях у загальноосвітніх школах та вищих навчальних закладах. Посилити роботу із засобами масової інформації.

10. Рекомендувати керівництву Національного історико-культурного заповідника «*Чигирин*» організувати Благодійний фонд «*Порятунок "Дуба Максима Залізняка"*».

11. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції у вигляді наукових статей опублікувати в Науковому віснику Національного університету біоресурсів і природокористування України.

12. Наступну міжнародну наукову конференцію з питань збереження багатовікових дерев провести у 2017 р.

Головуючі Міжнародної науково-практичної конференції:

А. Кушнір – кандидат біологічних наук, доцент НУБіП України; Голова правління Асоціації «*Дерева – наші друзі*»

Б. Легоняк – завідувач філіалу «Холодний Яр» Національного історико-культурного заповідника «*Чигирин*»

Секретарі:

О. Суханова – кандидат сільськогосподарських наук, доцент НУБіП України

І. Чепурна – старший науковий співробітник науково-дослідного відділу охорони пам'яток історії, культури і природи Національного історико-культурного заповідника «*Чигирин*»

м. Чигирин Черкаської області

24 жовтня 2015 р.